

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ВСТУПНИЙ ІНСТРУКТАЖ № ІІІ- 01 - 20
З ОХОРОНИ ПРАЦІ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ
ДЕРЖАВНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ

в.о. ректора

А. ШАЙКАН

Введено в дію наказом

від 03.04 2020 р. № 90.

м. Кривий Ріг
2020р.

1. ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПРАЦІВНИКІВ

Трудова дисципліна ґрунтується на свідомому і сумлінному виконанні правил. Працівники приймаються на роботу за трудовим договором, контрактом або на конкурсній основі згідно з чинним Законодавством. Вони можуть працювати за сумісництвом згідно з чинним Законодавством.

Усі працівники при прийнятті на роботу і в процесі роботи проходять інструктаж (навчання) з питань охорони праці, пожежної безпеки, надання першої невідкладної допомоги потерпілим від нещасних випадків, про правильні дії при виникненні аварійної ситуації.

Допуск до роботи осіб, які не пройшли медичний огляд, навчання, інструктаж і перевірку знань з охорони праці **ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ**.

Працівники Університету ЗОБОВ'ЯЗАНІ:

- виконувати правила внутрішнього трудового розпорядку, дотримуватись дисципліни праці, трудитися сумлінно;
- виконувати вимоги з охорони праці, безпеки життєдіяльності, передбачені відповідними правилами та інструкціями;
- на території Університету необхідно користуватися тільки встановленими маршрутами та проїздами не ходитись там, де небезпечно (по схилах, ямах, льоду, осколках скла тощо);
- з метою запобігання травматизму та дотримування п.6.3. Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів, **категорично забороняється** вхід сторонніх осіб до приміщень з підвищеною небезпекою, якими зокрема являється приміщення електрощитової, яке перебуває під постійною напругою.
- небезпеку становлять відкриті люки, колодязі, ями. Вони повинні бути надійно закриті або огорожені. Переплигувати або переходити через них по випадкових, а не спеціально обладнаних переходах забороняється;
- робочі місця, проходи, запасні виходи не повинні загромождуватись і повинні утримуватись у чистоті;
- забороняється палити на робочих місцях. Палити виключно в спеціально відведених місцях;
- бережно ставитися до обладнання, інвентарю, матеріалів, навчальних посібників тощо;
- обов'язково проходити первинний медичний огляд при оформленні на роботу та в установлені строки періодичний медичний огляд.

Коло обов'язків (робіт), що їх виконує кожен працівник за своєю спеціальністю, кваліфікацією чи посадою визначається посадовими інструкціями, правилами внутрішнього розпорядку Університету та відповідними нормативно-правовими актами.

2. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ», КОДЕКСУ ЗАКОНІВ ПРО ПРАЦЮ УКРАЇНИ

Основні положення щодо реалізації конституційного права громадян на охорону праці, їх життя і здоров'я у процесі трудової діяльності визначає Закон України "Про охорону праці", введений в дію Верховною Радою з 14 жовтня 1992 р., який поширюється на всіх громадян, що працюють.

2.1. Трудовий договір

Згідно зі статтею 21 Кодексу законів про працю, трудовий договір - це угода між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати певну роботу з додержанням вимог внутрішнього трудового розпорядку, а роботодавець зобов'язується забезпечувати умови праці, передбачені чинним законодавством та виплачувати працівникові заробітну плату.

Трудовий договір може бути безстроковим, що укладається на невизначений строк; на визначений двома сторонами строк; таким, що укладається на час виконання певної роботи.

Трудовий договір укладається, як правило у письмовій формі.

Контракт – це особлива форма трудового договору, в якому строк його дії, права, обов'язки та відповідальність сторін, умови матеріального забезпечення і організації праці працівника, розірвання договору можуть встановлюватись угодою сторін.

Постановою Кабінету Міністрів України від 19.03.1994 р. №170 “Про впорядкування застосовування контрактної форми трудового договору ” встановлено, що ця форма договору застосовується у випадках, безпосередньо передбачених чинним законодавством.

Роботодавець не має права вимагати від працівника виконання роботи, не обумовленої трудовим договором.

Переведення працівника на іншу роботу допускається тільки за його згодою, крім випадків переведення в разі виробничої потреби на строк до 1 місяця на не обумовлену трудовим договором роботу, якщо стан здоров'я працівника дає можливість її виконувати.

Роботодавець не має права переміщувати працівника на роботу, протипоказану йому за станом здоров'я .

Роботодавець може розірвати трудовий договір з працівником, який є членом профспілки, тільки за погодженням з профспілковим органом:

- у разі зміни в організації виробництва і праці;
- скорочення чисельності або штату працівників;
- виявлені невідповідності працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які заважають продовженню даної роботи;
- систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо на працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного або громадського стягнення;
- прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин;
- нез'явлення на роботу протягом більше ніж 4 місяці підряд внаслідок тимчасової непрацездатності (крім випадків трудового каліцтва та професійного захворювання, відпустки по вагітності і родах та ряду окремих випадків, передбачених чинним законодавством);
- появи на роботі в нетверезому стані, стані наркотичного або токсичного сп'яніння;
- винних дій працівника, який безпосередньо обслуговує грошові або товарні цінності, якщо ці дії дають підстави втрати довір'я до нього;
- у визнанні в діях працівника, який виконує виховні функції, аморального вчинку, не сумісного з продовженням даної роботи.

2.2. Робочий час та час відпочинку

Тривалість робочого часу не може перевищувати 40 годин на тиждень. Скорочена тривалість робочого часу встановлюється для працівників віком від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень.

Для працівників, зайнятих на роботах з шкідливими умовами праці, - не більше як 26 годин на тиждень.

Тривалість роботи напередодні святкових неробочих днів скорочується на одну годину.

Нічним вважається час з 22 години вечора до 6 години ранку.

При роботі в нічний час встановлена тривалість роботи (зміни) скорочується на одну годину.

Тривалість щотижневого безперервного відпочинку повинна бути не менш як 42 години.

Надурочні роботи можуть проводитись лише з дозволу профспілкового комітету інституту і не повинні перевищувати для кожного працівника чотирьох годин протягом двох днів підряд і 120 годин на рік. Робота в надурочний час оплачується при погодинній системі оплати - в розмірі 100 % тарифної ставки. У разі підсумованого обліку робочого часу оплачуються як надурочні всі години, відпрацьовані понад встановлений робочий час.

Усім працівникам надаються відпустки із збереженням місця роботи і середнього заробітку.

Щорічна відпустка не може бути меншою 24 календарних днів.

2.3. Охорона праці жінок та осіб молодше 18 років

Конституція України (ст. 24) на вищому законодавчому рівні закріпила рівність прав жінки і чоловіка. Разом з тим, трудове законодавство, враховуючи анатомічну та фізіологічну особливості жіночого організму, інтереси охорони материнства і дитинства, встановлює спеціальні норми, що стосуються охорони праці та здоров'я жінок.

Відповідно до ст. 174 Кодексу законів про працю України (КЗпП) забороняється застосування праці жінок на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, які потребують фізичних зусиль на їх виконання.

Забороняється також залучати жінок до піднімання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для жінок норми. Міністерство охорони здоров'я України 10 грудня 1993 року видало наказ №241, яким встановлені граничні норми підіймання і переміщення важких речей жінками:

- підіймання і переміщення вантажів при чергуванні з іншою роботою (до 2 разів на годину) - 10 кг;

- підіймання і переміщення вантажів постійно протягом робочої зміни – 7 кг.

Причому в обох випадках сумарна маса вантажу, який переміщується протягом кожної години робочої зміни, не повинна перевищувати 350 кг – з поверхні робочого місця і 175 кг з підлоги.

У законодавчих актах про охорону праці приділяється значна увага наданню пільг вагітним жінкам і жінкам, які мають дітей віком до трьох років.

Згідно зі ст. 178 КЗпП вагітні жінки, відповідно до медичного висновку, повинні бути переведені на легшу роботу, яка виключає вплив на них шкідливих та виробничих факторів та недопустимого фізичного навантаження.

Відповідно до ст. 179 КЗпП, на підставі медичного висновку, жінкам надається оплачувана відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами тривалістю 70 календарних днів до пологів і 56 календарних днів після пологів, починаючи з дня пологів, які обчислюються сумарно і надаються жінкам повністю незалежно від кількості днів, фактично використаних до пологів.

Після закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами за бажанням жінки їй надається частково оплачувана відпустка для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку з виплатою за ці періоди матеріальної допомоги за рахунок коштів Фонду соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, а також додаткова неоплачувана відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею віку шести років.

Чинне законодавство особливу увагу приділяє захисту життя і здоров'я неповнолітніх, тобто осіб, які не досягли 18 років.

Допускається за згодою одного з батьків прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл для виконання роботи, яка не завдає шкоди їхньому здоров'ю, у вільний від навчання час при досягненні ними 14-річного віку (на час шкільних канікул).

Як правило неповнолітні приймаються на роботу після досягнення 16 років.

Їх забороняється залучати до робіт, передбачених Переліком важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я від 1 березня 1994 р. № 46.

Для підлітків встановлено обмеження щодо підймання і переміщення вантажів.

Згідно з Граничними нормами підймання та переміщення вантажів неповнолітніми від 15 до 18 років підлітків забороняється приймати на роботи, які пов'язані виключно з підйманням, утриманням або переміщенням важких речей (наказ Міністерства охорони здоров'я від 22.03. 1996 р. № 59). Переміщення вантажів не повинно становити більше ніж 1/3 робочого часу неповнолітніх.

Законодавство передбачає попередній і періодичний медичний огляд осіб молодше 18 років.

Попередній медичний огляд проводиться перед прийняттям на роботу з метою виявлення придатності підлітка за станом здоров'я до виконання його майбутньої роботи.

Періодичний медичний огляд проводиться щорічно до досягнення ним 21 року і має за мету здійснення постійного медичного контролю за станом здоров'я, з'ясування впливу виробничого середовища на його організм.

Законодавство забороняє залучати неповнолітніх до нічних, надурочних робіт та робіт у вихідні дні.

Вечірня зміна для них повинна закінчуватись не пізніше 22 години.

Щорічна відпустка неповнолітнім працівникам надається тривалістю 31 календарний день.

Заробітна плата працівникам молодше 18 років, незважаючи на скорочену тривалість щоденної роботи, виплачується в такому ж розмірі, як працівникам відповідних категорій при повній тривалості щоденної роботи.

2.4. Колективний договір (Угода)

Згідно з Законом "Про колективні договори і угоди" колективний договір укладається між роботодавцем і профспілковим комітетом.

Основна його мета - регулювання виробничих, трудових і соціально-економічних відносин.

Умови колективного договору є обов'язковими для сторін, які їх уклали. Забороняється включати до договорів умови, що погіршують становище працівників порівняно з чинним законодавством. Такі умови є недійсними (ст. 5 Закону "Про колективні договори і угоди"). У колективному договорі встановлюється взаємні зобов'язання сторін щодо змін в організації виробництва і праці; нормування і оплата праці, встановлення гарантій, пільг; режиму роботи, тривалості робочого часу і відпочинку; умов і охорони праці; забезпечення житлово-побутового, культурного, медичного обслуговування, організації оздоровлення і відпочинку працівників тощо.

Положення колективного договору поширюються на всіх працівників університету незалежно від того, чи є вони членами профспілки, і є обов'язковими як для роботодавця, так і для працівників.

Колективний договір набирає чинності з дня його підписання представниками сторін і діє до того часу, поки сторони не укладуть новий або не переглянуть чинний договір.

Колективний договір обов'язково містить в собі розділ "Охорони праці".

В цьому розділі передбачено: права працівників на охорону праці під час роботи, розміри відшкодувань шкоди, забезпечення працівників певних категорій спецодягом і засобами індивідуального захисту.

2.5. Пільги та компенсації за важкі та шкідливі умови праці

Законодавство про охорону праці передбачає створення здорових і безпечних умов праці згідно з тим рівнем розвитку наук і техніки, який існує в державі і передбачений діючими нормативними актами про охорону праці. Там, де неможливо забезпечити належні умови праці, передбачено надання працівникам різних пільг і компенсацій, до яких належать:

- надбавки до тарифної ставки (окладу) від 2 до 24 % за роботу в шкідливих і особливо шкідливих умовах праці визначаються на підставі атестації робочих місць за умовами праці;

- щорічні додаткові відпустки, які згідно з Законом "Про відпустки" надаються:

- а) за роботу із шкідливими і важкими умовами праці – до 35 календарних днів;
- б) за особливий характер праці - для працівників, робота яких пов'язана з підвищеним нервово-психічним та інтелектуальним навантаженням - тривалістю до 35 днів.

Також передбачено надання додаткової відпустки працівникам з ненормованим робочим днем тривалістю до 7 календарних днів згідно із списками посад, робіт та професій, визначених колективним договором.

2.6. Правила внутрішнього трудового розпорядку та відповідальність за порушення цих правил

Працівники зобов'язані відповідно до норм чинного законодавства України знати і виконувати вимоги інструкцій з охорони праці та посадових (робочих) інструкцій, правила поведінки з механізмами, устаткуванням та іншими засобами виробництва, користування засобами індивідуального і колективного захисту. Утримувати в чистоті своє робоче місце і передавати робітнику, який його замінює, обладнання та пристосування у справному стані.

Старанно ставитися до усіх видів навчання (інструктажу) які проводить роботодавець, бо в разі незнання вимог інструкцій робітника не мають права залучати до роботи. Під час роботи працівники повинні користуватись відповідним спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту, проходити медичний огляд.

Обов'язок працівника співробітничати з роботодавцем у справі організації безпечних і нешкідливих умов праці. Вживати необхідні заходи щодо усунення будь-якої загрозової виробничої ситуації, яка може викликати аварію або нещасний випадок. Працівники повинні виконувати тільки ту роботу, яку їм доручено, повідомляти свого керівника про всі виробничі ситуації, які можуть спричинити шкоду життю та здоров'ю працюючих, про кожний нещасний випадок, що стався з ним або іншим працівником.

Невиконання працівником його обов'язків є порушенням трудової дисципліни, за яке до нього можуть застосовувати заходи дисциплінарного впливу, такі як догана або звільнення з роботи.

Роботодавець може звільнити працівника за прогул (у тому числі за відсутність на роботі більше трьох годин протягом робочого дня без поважних причин та появу його на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння).

Крім дисциплінарного стягнення, до нього можуть застосовуватись матеріальні заходи впливу (позбавлення премії, інших заохочувальних виплат, якщо вони передбачені колективним договором).

2.7. Система управління охороною праці (СУОП).

Метою СУОП є забезпечення процесів формування здорових і безпечних умов праці. Основним принципом її функціонування є зв'язок процесу виробництва з засобами та заходами щодо поліпшення безпеки, гігієни праці та виробничого середовища; додержання виконавчої, трудової і технологічної дисципліни та економічна зацікавленість всіх суб'єктів виробничого процесу у підвищенні безпеки та поліпшення умов праці.

Управління охороною праці здійснює ректор університету. Для цього в університеті визначені посадові обов'язки всіх керівників структурних підрозділів з питань охорони праці.

Керівник організовує розробку нормативних актів про охорону праці, що діють в межах університету та забезпечення ними працюючих, проведення експертизи конструкторської та технологічної документації, навчання та перевірку знань працюючих.

Для забезпечення дії СУОП керівник Університету організовує повсякденний контроль з боку керівників робіт, підрозділів та інших посадових осіб; контроль з боку інженера з охорони праці.

Основні задачі, які необхідно вирішити:

- професійний добір працівників окремих професій;
- навчання працівників безпечних методів праці і пропаганди з питань охорони праці;
- забезпечення безпеки виробничого устаткування;
- забезпечення безпеки технологічних процесів;
- забезпечення безпеки будівель і споруд;
- нормалізація санітарно-гігієнічних умов праці;
- забезпечення працівників засобами індивідуального та колективного захисту;
- забезпечення оптимальних режимів праці та відпочинку працівників;
- санітарно-побутове обслуговування працівників.

Для вирішення основних задач роботодавець:

а) створює комісію в Університеті для перевірки знань посадових осіб та робітників з питань охорони праці, забезпечує навчання та перевірку знань членів цієї комісії та визначає порядок і терміни проведення навчання, інструктажу та перевірки знань працівників;

б) забезпечує:

- структурні підрозділи нормативними актами про охорону праці, попереджувальними плакатами та знаками безпеки;

- систематичне обстеження виробничого устаткування та приведення його у відповідність з вимогами нормативних актів про охорону праці, в необхідних випадках – здійснює заміну новим безпечним устаткуванням;

- своєчасне проведення планово-попереджувальних ремонтів устаткування;

- своєчасне проведення оглядів та планово-попереджувальних ремонтів будівель та споруд ;

в) комплектує служби, які здійснюють нагляд за експлуатацією та технічним станом будівель і споруд;

г) забезпечує проведення атестації робочих місць на відповідність їх нормативним актам про охорону праці;

д) забезпечує працівників засобами індивідуального захисту відповідно до діючих норм і організує їх видачу, зберігання та використання;

е) забезпечує оптимальні режими праці і відпочинку для всіх працівників з урахуванням специфіки їхньої праці;

є) забезпечує проведення попередніх (при влаштуванні на роботу) та періодичних медичних оглядів працівників;

ж) забезпечує працівників санітарно-побутовими приміщеннями;

з) організовує при прийнятті на роботу професіональний добір працівників, що зайняті на виконанні робіт з підвищеною небезпекою, на підставі встановлення їх фізіологічної та психологічної придатності до безпечного виконання робіт.

Згідно з чинним законодавством роботодавець зобов'язаний інформувати працівника під розписку про умови праці в Університеті, наявність на робочому місці, де він буде працювати небезпечних і шкідливих виробничих факторів. Про це на заяві працівник ставить свій підпис про те, що з умовами праці він ознайомлений, так як діючим законодавством не передбачена окрема форма відповідного документа.

Всі працівники Університету повинні проходити крім вступного інструктажу, ще первинний, повторний, позаплановий та цільовий інструктажі.

Первинний інструктаж проводиться безпосередньо на робочому місці. Тільки після його проведення і відповідного стажування адміністрація може допустити робітника до самостійної роботи .

Повторний інструктаж проводиться 1 раз на квартал на роботах з підвищеною небезпекою .

На інших роботах він проводиться 1 раз на шість місяців.

Позаплановий інструктаж проводиться з робітником при зміні технологічного процесу, перегляді правил, порушенні працівником вимог інструкцій з охорони праці, виникненні нещасного випадку, на вимогу осіб, що здійснюють нагляд та контроль за станом охорони праці, при перерві в роботі більше ніж 60 календарних днів, а для робіт з підвищеною небезпекою – 30 календарних днів.

Цільовий інструктаж проводиться під час допуску до виконання робіт, не пов'язаних з безпосередніми обов'язками працівника; ліквідації аварії, стихійного лиха; проведенні робіт, на які оформляється наряд-допуск, тощо.

Проведення робіт з підвищеною небезпекою

При їх виконанні необхідно приділяти особливу увагу організації безпечного виконання робіт, навчання та інструктажу працюючих. Ці роботи повинні виконуватись тільки персоналом, який пройшов спеціальне навчання, стажування та перевірку знань. Допуск працівників до робіт з підвищеною небезпекою здійснюється тільки за наявності "Наряду-допуску на виконання робіт з підвищеною небезпекою".

Відповідальними за організацію та виконання цих робіт є :

- особа, яка видає наряд-допуск;
- відповідальний керівник робіт;
- особа, яка допускає до роботи.

Видавати наряд-допуск на проведення робіт з підвищеною небезпекою мають право: головний інженер, проректор з фінансово-господарської роботи, керівники самостійних структурних підрозділів. Перелік посад таких осіб затверджується ректором Університету.

Особа, яка видає наряд-допуск, несе відповідальність за необхідність і можливість проведення робіт з підвищеною небезпекою, правильність та повноту заходів безпеки, що вказані в наряді-допуску, достатність кваліфікації осіб, які призначаються відповідальними керівниками та відповідальними виконавцями, а також за достатню кваліфікацію виконавця робіт.

Відповідальним керівником робіт можуть бути призначені заступники керівників структурних підрозділів.

Відповідальний керівник зобов'язаний особисто провести інструктаж з відповідальним виконавцем робіт та періодично особисто здійснювати контроль за правильним веденням робіт.

Відповідальним виконавцем робіт можуть бути призначені особи з числа інженерно-технічного персоналу. Як виняток допускається призначати спеціаліста, який пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Відповідальний виконавець робіт повинен провести інструктаж з виконавцями робіт, постійно здійснювати особистий контроль за додержанням вимог безпеки.

Особою, яка допускає до роботи, може бути керівник того підрозділу, на території якого будуть виконуватись роботи. Вона несе відповідальність за правильну безпечну підготовку об'єкта до проведення робіт, відключення його від енергоносіїв.

Виконавці повинні дотримуватись вимог інструкцій, застосовувати необхідні запобіжні заходи та засоби індивідуального захисту.

До робіт з підвищеною небезпекою не можуть залучатися особи молодше 18 років. Бланк наряд-допуску оформляється в двох екземплярах, на добу або на строк, не більше як 5 діб. Із закінченням зміни наряд-допуск здається керівнику робіт. На початку наступної зміни керівник пересвідчується, що виконавці у тому ж складі, і дає дозвіл на роботу. Якщо в бригаді відбулися зміни, виписується новий наряд-допуск. Із закінченням роботи наряд-допуск підписується відповідальним керівником, відповідальним виконавцем робіт та особою, що допускає до роботи, і передається особі, яка видала наряд-допуск.

Посадові особи відповідно до переліку посад, що містяться в додатку 3 до Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань

охорони праці, затвердженого наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 р. № 15, до початку виконання своїх обов'язків та періодично, один раз на три роки, проходять навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Чинне Законодавство передбачає право працівника на захист свого життя та здоров'я. Якщо в процесі роботи з'ясується, що виробнича ситуація, яка створилася, становить небезпеку для життя чи здоров'я працівника або для інших людей, що його оточують, чи навколишнього середовища, він має право відмовитися від дорученої роботи. Про наявність такої ситуації працівник має проінформувати роботодавця. Підтвердження цього факту проводиться спеціалістами з охорони праці за участю представника профспілки та уповноваженого трудового колективу. У цьому випадку за період простою, якщо він виник не з вини працівника, йому виплачується середній заробіток.

За стан виробничої ситуації, що загрожує життю чи здоров'ю працівника, а також у випадку порушень вимог Закону "Про охорону праці", інших нормативних актів, умов колективного договору з питань охорони праці працівник має право вимагати розірвання трудового договору.

Обов'язковим медичним оглядам (попередньому та періодичним) підлягають працівники, зайняті на важких роботах, роботах із шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, та працівники усіх професій віком до 21 року.

Обов'язкові періодичні медичні огляди проводяться залежно від характеру виконуваних робіт чи на передбачений термін їх проведення – 1 раз на рік, 1 раз на 2 роки.

У разі, коли працівник за станом здоров'я не може виконувати роботу, він має бути переведений на легшу роботу відповідно до медичного висновку.

Медичний висновок лікарсько-консультативної комісії (ЛКК) або медико-соціальної експертної комісії (МСЕК) є обов'язковим для роботодавця. Проте переведення працівника на іншу (легшу) тимчасову чи постійну роботу може мати місце лише за його згодою. При переведенні працівника за його згодою на іншу постійну нижче оплачувану роботу за ним зберігаються його попередній середній заробіток протягом двох тижнів з дня переведення. Якщо працівник потребує тимчасового переведення на легшу нижче оплачувану роботу в результаті одержаної травми, за ним зберігається середньомісячний заробіток на термін, визначений ЛКК, або до встановлення МСЕК стійкої втрати працездатності. Якщо роботодавець не забезпечує потерпілого відповідною роботою, Фонд соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань сплачує потерпілому страхову виплату у розмірі його середньомісячного заробітку.

Роботодавець зобов'язаний :

- зберегти за працівником на час проходження медогляду місце роботи і середній заробіток;
- забезпечити присутність працівників на медогляді відповідно до плану-графіку, а також організувати позачерговий медогляд, якщо працівник вважає, що погіршення стану його здоров'я пов'язано з умовами праці;
- не приймати на роботу осіб з протипоказаннями за станом здоров'я.

Він має право притягнути працівника, який не проходить медичний огляд, до дисциплінарної відповідальності або не допускати його до роботи без збереження заробітної плати.

Працівник зобов'язаний проходити в установленому порядку і термін медичні огляди та виконувати медичні рекомендації. Він несе відповідальність за несвочасне проходження медичних оглядів та невиконання медичних рекомендацій.

2.8. Відшкодування шкоди працівникам у разі ушкодження їхнього здоров'я

Статтею 46 Конституції України передбачено: “Громадяни мають право на соціальний захист. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням”.

Таким чином усю матеріальну відповідальність перед потерпілими за наслідки нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань перекладено з роботодавця на Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Розмір страхових виплат визначається чинним законодавством.

Допомога по тимчасовій непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, виплачується Фондом застрахованим особам починаючи з шостого дня непрацездатності за весь період до відновлення працездатності або до встановлення медико-соціальною експертною комісією (далі - МСЕК) інвалідності (встановлення іншої групи, підтвердження раніше встановленої групи інвалідності) незалежно від звільнення застрахованої особи в період втрати працездатності, у порядку та розмірах, встановлених законодавством.

Оплата перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві, здійснюється за рахунок коштів роботодавця у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

2.9. Державний нагляд та громадський контроль за охороною праці

Для забезпечення гарантованою Конституцією України права громадян на належні умови праці в Україні діє система державного нагляду за охороною праці.

Органи державного нагляду за охороною праці встановлюють порядок опрацювання і затвердження роботодавцям положень, інструкцій та інших актів про охорону праці, що діють на підприємствах, розробляють типові документи з цих питань.

Громадський контроль за додержанням законодавств про охорону праці здійснюють:

- трудові колективи через обраних ними уповноважених;
- професійні спілки – в особі своїх виборних органів і представників.

Діяльність уповноважених трудових колективів з питань охорони праці регулюються Законом “Про охорону праці” та Типовим положенням про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці (затвердженим наказом Державного комітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.03.2007 р. №56). Вони обираються простою більшістю голосів на загальних зборах колективу підприємства або підрозділу відкритим голосуванням з числа досвідчених та ініціативних працівників на строк дії повноважень органу самоврядування трудового колективу. Уповноваженим з питань охорони праці не може бути обраний працівник, який згідно з посадовими обов'язками відповідає за організацію безпечних та нешкідливих умов праці.

Громадський контроль за станом умов та безпеки праці на підприємствах профспілки здійснюють через свої виборні органи та представників.

Профспілковий комітет має право внести роботодавцю подання з будь-якого питання охорони праці та домагатись від нього аргументованої відповіді.

На виконання своїх функцій профспілковий комітет організує перевірки стану умов та безпеки праці, бере участь у формуванні розділу "Охорона праці" колективного договору, захищає інтереси членів профспілок при розгляді конфліктних ситуацій тощо.

Контроль з боку Фонду соціального страхування від нещасних випадків та професійних захворювань здійснюють страхові експерти з охорони праці. Вони мають право перевіряти стан профілактичної роботи та охорони праці на підприємствах, одержувати від роботодавця пояснення та інформацію про стан охорони праці, вносити подання про порушення законодавства про охорону праці, та виходити з пропозицією про переведення підприємства до більш високого класу професійного ризику виробництва в разі систематичного порушення нормативних актів про охорону праці.

2.10. Засоби захисту від дії електричного струму.

Ступінь небезпечного впливу на людину електричного струму залежить від виду і величини напруги та струму, частоти електричного струму, шляху його проходження через тіло людини, тривалості впливу на організм і умов навколишнього середовища.

Найбільша кількість електротравм виникає при експлуатації електроустановок та мереж напругою до 1000 В. Основними причинами ураження електричним струмом є безпосередній контакт з відкритими струмоведучими частинами обладнання, які втратили свої ізоляційні властивості, та вплив електроструму через електричну дугу на пристроях відключення.

Дія електроструму на організм людини проявляється у складних та різноманітних формах. Усі ураження, що викликані дією електричного струму, поділяються на внутрішні та зовнішні.

Відповідно до цього в практичних умовах розрізняють електричні удари, які викликають ураження всього організму, електротравму, що являє собою зовнішнє місцеве ураження, яке може бути тепловим (опік), механічним (розрив тканин) або хімічним (електроліз).

Встановлено, що найбільша величина змінного струму промислової частоти, при якій людина може самостійно відірватись від електропроводу, дорівнює в середньому 15-20 мА (для постійного струму – 60 – 79 мА).

Безпечними вважаються змінний струм (частота 50 Гц) силою до 0,01 – 0,02 А та постійний струм – до 0,05 – 0,06 А. Струм 0,1 А і вище є смертельним для людини. Опір тіла людини складається із опору шкіри та внутрішніх органів. Середній опір внутрішніх органів можна прийняти рівним 1000 Ом. Шкіра є ізоляційною оболонкою, що захищає деякою мірою людину від ураження струмом. Її опір залежить від різних факторів (вологості, пошкоджень) і може коливатися: для сухої шкіри – від 40 000 до 100 000 Ом, для вологої – може знизитись до 1000 Ом.

3. ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА

Основними причинами пожеж на виробництві є :

- необережне поводження з відкритим полум'ям при виконанні технологічних операцій – зварювання, кування тощо;

- порушення вимог безпеки при фарбуванні (відсутність заземлення, негерметичність електричного обладнання тощо);
- порушення правил монтажу та експлуатації електроустаткування;
- порушення вимог зберігання відходів та хімічних речовин, що можуть самозайматись.

Відповідно до вимог Правил пожежної безпеки в Україні на підприємстві з урахуванням його пожежної небезпеки встановлюється відповідний протипожежний режим.

Згідно з існуючими правилами працюючі повинні:

- палити лише у виділених для цього місцях, виконувати пожежонебезпечні роботи згідно з установленим порядком ;
- треба пам'ятати, що не допускається у підвальних приміщеннях та цокольних поверхах розміщення вибухо - та пожежонебезпечних виробництв, зберігання та застосування легкозаймистих та горючих речовин, вибухових речовин, балонів з газом та ін.;
- не дозволяється використовувати горища, технічні поверхи й приміщення під виробничі ділянки, для зберігання продукції;
- забороняється прибирати приміщення і прати одяг із застосуванням бензину, гасу та інших легкозаймистих та горючих речовин, розкидати й залишати неприбраними промаслені обтиральні матеріали. Їх треба прибирати в металеві ящики.
- евакуаційні шляхи і виходи повинні утримуватись вільними, нічим не захащуватись, двері на шляхах евакуації повинні відчинятися в напрямку виходу із приміщення. Сходові клітки, сходи, коридори, проходи та інші шляхи евакуації мають бути забезпечені евакуаційним освітленням.
- треба пам'ятати, що багато випадків пожеж пов'язано із застосуванням електроприладів.

Правилами пожежної безпеки не дозволяється :

- експлуатація кабелів і проводів з пошкодженою або такою, що в процесі експлуатації втратила захисні властивості, ізоляцією;
- застосування саморобних електричних подовжувачів;
- підвішування світильників безпосередньо на струмопровідні проводи, обгортання електроламп і світильників папером, тканиною або іншими горючими матеріалами;
- складування горючих матеріалів на відстані менше ніж 1м від електроустаткування;
- використання побутових електронагрівальних приладів (прасок, чайників, кип'ятильників тощо) без негорючих підставок та в місцях, де їх застосування не передбачено технологічним процесом.

Гасіння пожежі здійснюється :

- а) сильним охолодженням матеріалів, що горять, за допомогою речовин, які мають велику теплоємність ;
- б) ізолювання матеріалів, що горять , від атмосферного повітря (від кисню);
- в) ізоляцією матеріалів, що горять, від променистого тепла та безпосереднього впливу вогню за допомогою водяних завіс, вуглекислого снігу тощо.

Для гасіння пожежі можна застосовувати воду, водяну пару, піну, вуглекислий та інертні гази, спеціальний порошок, пісок та покривала. З метою забезпечення більшої

ефективності при гасінні пожежі застосовуються різні засоби пожежогасіння. До них належать:

- прості засоби – відра та гідропульти для води, ящики з піском та лопати, різні покривала (азбестові, брезентові тощо);

- хімічні засоби – вогнегасники; технічні засоби – спеціальні пожежні машини.

Пожежні щити (стенди) встановлюються на території об'єкта з розрахунку один щит (стенд) на площу до 5000 кв. м .

Такі щити повинні бути укомплектовані :

- ящиком з піском – 1 шт.
- покривалом з негорючого теплоізоляційного матеріалу або повсті розміром 2 x 2 м – 1 шт.

- лопатами - 2 шт.

- ломами - 2 шт.

- сокирами – 2 шт.

- вогнегасниками – 3 шт.

Вибір типу вогнегасника залежить від вогнегасної здатності, граничної площі, класу пожежі горючих речовин та матеріалів.

Дії у разі пожежі

У разі виявлення пожежі (ознак горіння) необхідно :

- негайно повідомити про це пожежну охорону **за телефоном «101»**. При цьому необхідно назвати місце виникнення пожежі, обстановку на пожежі, наявність людей, а також повідомити своє прізвище;

- повідомити про неї керівника чи відповідну компетентну посадову особу та (або) чергового по об'єкту.

Ця особа повинна :

- у разі необхідності викликати інші аварійно-рятувальні служби (медичну - **за телефоном «103»**, газорятувальну - **за телефоном «104»**);

- у разі загрози життю людей негайно організувати їх рятування (евакуацію), використовуючи для цього наявні сили і засоби;

- видалити за межі небезпечної зони всіх працюючих, не пов'язаних з ліквідацією пожежі;

- припинити роботи в будівлі (якщо на допускається технологічним процесом виробництва). крім робіт, пов'язаних із заходами по ліквідації пожежі;

- здійснити в разі необхідності відключення електроенергії (за винятком систем протипожежного захисту), зупинення транспортуючих приладів, агрегатів, апаратів, перекриття сировинних газових, парових та водяних комунікацій, відключення систем вентиляції в аварійному та суміжних з ним приміщеннях (за винятком пристроїв протидимового захисту) та виконати інші заходи, що сприяють запобіганню розвитку пожежі та задимленості будівлі;

- перевірити включення системи оповіщення людей про пожежу, установок пожежогасіння, протидимового захисту;

- організувати зустріч підрозділів пожежної охорони, надати їм допомогу у виборі найкоротшого шляху для під'їзду до осередку пожежі та до установки для підключення до водних джерел;

- одночасно з гасінням пожежі організувати евакуацію і захист матеріальних цінностей;

- забезпечити дотримання техніки безпеки працівниками, які беруть участь у гасінні пожежі.

4. ПЕРША ДОПОМОГА ПОТЕРПІЛИМ

4.1. При отруєннях

У тяжких випадках можливі судороги і втрата свідомості. В такому випадку потерпілому необхідно створити вільний доступ свіжого повітря, розстебнути одяг, що утруднює дихання, а при втраті свідомості викликати швидку медичну допомогу. Необхідно знати, що запаморочення проходить внаслідок раптового відтоку крові від голови. Тому до приїзду лікаря потерпілого кладуть так, щоб голова знаходилась нижче тулуба – таким чином створюється приток крові до голови. Під час запаморочення дають нюхати нашатирний спирт, але ні в якому разі не прикладають до голови холодних компресів.

Не можна давати потерпілому пити воду, оскільки в такому стані порушується здатність ковтати і вода може потрапити в дихальні шляхи.

При зупинці дихання слід негайно робити штучне дихання.

Отруєння етиленгліколем потребує термінового промивання шлунку до прибуття лікаря. Якщо такої можливості немає, необхідно викликати у потерпілого блювоту, тому що етиленгліколь та його водні домішки швидко всмоктуються слизистою оболонкою шлунку.

4.2. При опіках

Опік – це ушкодження тканин, викликане дією на тіло полум'я, пари, киплячих рідин, розжарених або розтоплених металів, концентрованих кислот, лугів, радіоактивного опромінення та ін. Опіки поділяють на термічні, хімічні і променеві.

Розрізняють опіки чотирьох ступенів. Опік першого ступеня супроводжується почервонінням і набряканням шкіри, пекучим болем у ділянці ушкодження. Опік другого ступеня характеризується появою на почервонілій шкірі пухирів різної величини, наповнених прозорою або трохи каламутною рідиною, інтенсивним болем. При опіках третього ступеня настає глибоке ушкодження шкіри. Хворий відчуває різкий біль. На шкірі утворюється твердий струп, що покриває ділянки змертвілої тканини. Найтяжчими є опіки четвертого ступеня, при яких ушкоджується шкіра, м'язи, сухожилля. Іноді вони обвуглюються.

Опіки, що займають понад 10 % поверхні тіла, звичайно супроводжуються тяжким порушенням загального стану потерпілого – шоком. Хворий неспокійний, скаржиться на сильний біль, просить пити. Пульс прискорений (до 100 – 120 ударів на хвилину), дихання поверхнєве, прискорене.

Потерпілого насамперед треба швидко винести із небезпечної зони, погасити на ньому одяг вогнегасником, водою чи цупкою тканиною – чохлом, брезентом, ковдрою, пальтом тощо. Полум'я з одягу можна збити, притискаючи потерпілого до землі, дорожнього покриття. Одяг, що тліє, треба обережно зняти, попередньо розрізавши або розірвавши. Частини одягу, що прилипли до поверхні опіку, відривати не слід, бо це може завдати потерпілому сильного болю і погіршити його стан. При обмежених опіках першого ступеня обпечену ділянку протирають спиртом або одеколоном, а потім накладають на неї стерильну пов'язку.

Пухирі, що з'явилися на шкірі, розривати не треба, досить обробити їх спиртом і на уражене місце накласти стерильну пов'язку. Коли площа ушкодження велика, потрібно загорнути потерпілого в чисте простирадло, закутати ковдрою або іншими теплими речами. На обличчя пов'язку можна не накладати, досить прикрити його від пилу стерильною серветкою.

Не можна торкатися руками або брудними предметами рани, бо вона після забруднення буде гноїтися і повільно заживати.

При опіках першого ступеня обпечену шкіру слід обмити чистою холодною водою і змочити уражене місце спиртом, одеколоном, горілкою або слабким розчином перманганату калію (марганцівкою), а потім накласти суху стерильну пов'язку. При опіках очей, викликаних впливом електричної дуги, слід прикладати холодні примочки (2% - вий розчин борної кислоти) на очі і негайно звернутися до лікаря.

Якщо опік викликаний хімічними речовинами, обпечені ділянки тіла необхідно облити холодною водою. На опік, викликаний кислотами, накладають пов'язку, змочену розчином питної соди (1 чайна ложка на 1 склянку води). При опіках лугами накладають пов'язку, змочену розчином столового оцту або борної кислоти (1 чайна ложка на 1 склянку води).

Опіки другого ступеня потребують накладання сухої стерильної пов'язки. Можна прикрити пошкоджене місце бинтом і тут же відправити потерпілого в лікарню.

При опіках третього і четвертого ступенів потерпілого слід терміново доставити в лікувальний заклад.

4.3. При тепловому ударі

Тепловий удар – тяжкий, інколи небезпечний для життя стан, що виникає в результаті перегріву тіла. Характерні його ознаки: головний біль, запаморочення, нудота, раптова слабкість, блювота, шум у вухах, безладна мова, слабкий пульс, різке прискорення дихання, серцебиття, сонливість, гаряча шкіра, а інколи раптова втрата свідомості та судороги. При раптовому тепловому ударі потерпілого необхідно винести на свіже повітря, покласти його в тінь, розстебнути одяг, який утруднює дихання, напоїти підсоленою холодною водою, охолодити тіло, змочуючи водою голову та груди, створити навкруг рух повітря.

Для збудження дихання потерпілого поплескують по обличчю мокрим рушником і дають вдихнути нашатирний спирт.

4.4. При розтягненні зв'язок

При розтягненні зв'язок, що супроводжується різким болем у суглобі і появою пухлини, необхідно туго забинтувати суглоб і створити потерпілому спокій.

4.5. При ударах

Удари також супроводжуються болем. Для ослаблення його зменшення крововиливу слід зразу ж застосовувати холод, підставити ушкоджене місце під струмінь холодної води, прикласти лід, сніг тощо. Можна зробити свинцеві примочки. Забезпечити потерпілому спокій. При сильних ударах необхідно викликати лікаря.

4.6. При вивихах

На вивихнутий суглоб накладають холод (зігріваючий компрес протипоказаний).

Рух пошкодженої кінцівки обмежити накладенням фіксуючої пов'язки або шини. Якщо є рани або синяки, накладають пов'язку. Вивих не вправляти, а викликати лікаря.

4.7. При переломах

Ознаки перелому – різкий біль при натисканні в тій чи іншій точці пошкодженої кінцівки, ненормальна рухомість та зміна форми пошкодженої частини тіла на місці перелому, неможливість рухати пошкодженою кінцівкою. При переломі ребер біль при глибокому вдиху і покашлюванні. Переломи поділяються на відкриті і закриті. При відкритому переломі шкіру навкруг рани змастити настойкою йоду, а на рану накласти стерильну ватно-марлеву пов'язку. Забороняється самостійно пробувати вправляти переломи. Необхідно забезпечити повний спокій, нерухомість пошкодженої кістки.

На поверхню зламанної кінцівки накласти шину із твердого матеріалу (смужки фанери, палки, дошки тощо). Довжина шини повинна бути такою, щоб вона заходила за тих два суглоби кінцівки, між якими трапився перелом. Шину прив'язують до зламанної кінцівки бинтом, мотузком або ременем. Переносити потерпілого необхідно на носилках.

4.8. При пораненнях

При пораненнях перш за все необхідно зупинити кровотечу. Якщо рана невелика, то досить пов'язки. Якщо пошкоджено велику артерію кінцівки (кров тече з рани переривчастим струменем або фонтанчиком), то вище рани, ближче до тулуба, накладають гумовий джгут, яким обмотують кінцівку два-три рази і зав'язують вузлом. Джгут накладають на термін не більше ніж 1,5 години. Якщо пошкоджена вена (кров тече струменем і має темно-червоний колір), на місце кровотечі необхідно накласти тугу антисептичну пов'язку, а якщо вона не допомагає, то нижче рани накладають джгут.

4.9. При ураженні електричним струмом

Насамперед звільнити потерпілого від впливу струму. Вимкнути рубильник або викрутити запобіжники. Якщо це неможливо, відтягнути провід сухою дерев'яною палкою або відтягнути потерпілого, використовуючи при цьому діелектричні рукавиці або підручні ізолюючі засоби: суху мотузку, палку, дошки тощо.

Якщо потерпілий щойно опритомнів, його необхідно укласти і до прибуття лікаря забезпечити повний спокій, безперервно спостерігати за диханням та пульсом. Не можна дозволяти йому рухатися: відсутність тяжких симптомів після ураження електричним струмом не виключає можливості подальшого погіршення стану. Якщо потерпілий непритомний, але у нього рівне дихання та пульс, його необхідно покласти, розстебнути одяг, створити прилив свіжого повітря, дати понюхати нашатирний спирт, оббризкати водою. Якщо ж потерпілий непритомний, а дихання його дуже рідке і судорожне або він зовсім не дихає і у нього не можна прощупати пульс, необхідно негайно почати робити штучне дихання та масаж серця, знявши перед цим одяг, що заважає. Штучне дихання продовжувати до тих пір, поки не появиться самостійне дихання або поки не стане ясно, що наступила смерть. У всіх випадках ураження електричним струмом терміново

викликати лікаря або доставити потерпілого після надання першої допомоги в лікувальний заклад.

Штучне дихання рекомендується проводити лише в тих випадках, якщо потерпілий не дихає або дихання рідке, судорожне, а також якщо дихання поступово погіршується.

Якщо у потерпілого відсутній пульс, необхідно одночасно із штучним диханням проводити зовнішній масаж серця.

5. ДІЇ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Під час карантину виконувати правила з запобігання захворювань на грип, інфекційні та кишкові захворювання, коронавірусну хворобу та інші хвороби, а саме:

- при нездужанні не виходити з дому, щоб не заразити інших людей, викликати лікаря;
- обробляти руки антисептичним засобом;
- постійно провітрювати приміщення;
- використовувати засоби індивідуального захисту (медичні маски або респіратори, гумові рукавички);
- мити руки з милом перед їжею;
- не їсти брудних овочів та фруктів, ретельно їх мити перед вживанням;
- не вживати самостійно медичних медикаментів чи препаратів, не рекомендованих лікарем.

Проект вносить:

Відповідальна з питань охорони праці

 В. ВІЛКУН

Погоджено:

Помічник ректора з безпеки

 С. ТУЗОВ

Начальник юридичного відділу

 О. СЛІСАРЕНКО